zulke Javaansche verpleegsters bij gebrek aan beter. Volstrekt niet. Dr. Bervoets roemt ze en verlangt er geen Europeesche voor in de plaats. Daarom, geachte redacteur, verzoek ik u, dit mijn schrijven op te nemen in uw blad en desnoods nog eens te waarschuwen, opdat er niet onnoodig hier en daar jonge meisjes zich gaan voorstellen, dat zij de zaak van onze Zending goeden dienst kunnen bewijzen, door zich aan te melden als ziekenverpleegsters voor Java.

Na de aanbieding mijner groete noem ik mij

Uw broeder,
L. ADRIAANSE.

Het is goed, dat ook hier tijdig op gewezen worde.

De Javaansche vrouw bezit even goede geschiktheid, om zieken te verplegen, als de Javaansche *baboe*, om kleine kinderen te verzorgen.

Zacht in de beweging, onuitputtelijk geduldig, kinderlijk gehecht.

Wat alleen noodig is, en steeds blijven zal, is dat een geoefende Europeesche vrouw aan het hoofd sta van elke inrichting, die zekere uitbreiding ontving, en dat door haar intermediair de kunst van het verplegen op de hoogte onzer ontwikkeling worde gebracht en gehouden.

—

Uiterst belangrijk voor het werk der Zending is eindelijk een brief uit Java in de *Utrechtsche Kerkbode* opgenomen, en die waard is gelezen en bestudeerd te worden.

Toonde ik u reeds aan, hoe de gemeenten op Midden-Java in 1883 nog bijna geheel *Javaansch* waren in haar beschouwing van den Christus, wijl zij in Hem den ratoe hadil, den koning-pandita zagen, die voor eeuwen hier was voorspeld, zij waren niet minder Javaansch in heur begrip of voorstelling van de *kerk* van Christus. Gij belijdt met mij, dat de kerk is de »heilige vergaderinge der ware Christ-geloovigen" en het is hier overbodig nader uiteen te zetten, wat we daarmede uitspreken. Nu verzeker ik u, mijn waarde, dat de gemeenten op Midden-Java van, wat wij in die woorden bekennen omtrent het wezen der kerk van Christus, zoo goed als *niets* verstonden. Zij hadden er nog niet het minste begrip van, noch de flauwste voorstelling. En was het *dit* nu maar alleen geweest! Een leeg vat kunt gij makkelijk vullen, maar een vat, dat vol is met onnut goed, moet eerst ledig gemaakt en gereinigd en kan dan pas van een beteren inhoud voorzien worden.

Zóó was het nu ook met het brein der Christenen. Wilhelm vond bij hen een voorstelling van de kerk van Christus, die in niets overeenkwam met de ware voorstelling. Zij koesterden echt *Javaansche* gedachten over de gemeente van Christus. Om u dat eenigermate te doen verstaan, moet ik u een en ander mededeelen over de beteekenis van het woord ngèlmoe en den naam goeroe en de vereeniging dier beide woorden in de uitdrukking: goeroe ngèlmoe. Een goeroe is niet zoozeer een »godsdienstleeraar" in den zin, dien wij aan dat woord hechten, maar veeleer een man, die in staat is, aan iemand het rechte middel te leeren, om van God zijn wensch te verkrijgen. Dat rechte middel nu, dat alleen een goeroe den Javaan kan leeren, noemt hij ngèlmoe. Dat woord laat zich volstrekt niet juist weêrgeven door ons woord »leer". De Javaan duidt er mede aan, wat de goeroe hem aan de hand doet ter verkrijging van zijn begeerte, hetzij die zich uitstrekt naar aardsche, hetzij naar bovenaardsche dingen. Hij vat in den regel twee dingen saâm in dat woord ngèlmoe, en wel 1e. de rapal; 2e. de sarana. De rapal of lapal is een soort gebed, dat hij uit zijn hoofd moet leeren en op het door den goeroe aangegeven tijdstip moet uitspreken. De sarana is hetgeen hij moet *doen*, moet uitvoeren. Al naar het doel is, zal dus ook de ngèlmoe zijn. En daar de Javaan nu letterlijk *alles* door ngèlmoe zoekt te verkrijgen, is het getal ngèlmoe's legio. De dief heeft een andere ngèlmoe noodig dan de overspeler, en de wraakzuchtige, die zijn vijand wil treffen door ziekte of dood, heeft weêr een andere ngèlmoe van noode. De ambtenaar, die spoedig promotie wil maken, moet een andere ngèlmoe zoeken dan zijn buurman, die rijk wil worden, of zijn vriend, die het hart van een beminde maagd voor zich wil winnen. De man, die »heerlijkheid" wil verkrijgen na dit leven in den zin van hemelsche zaligheid, heeft een andere ngèlmoe noodig dan hij, die nu arm en van geringe afkomst bij een volgende geboorte als een edelman wenscht ter wereld te komen. Ik zou zoo nog wat kunnen voortgaan, doch het is dunkt mij genoeg, om u te doen zien, dat er tal van ngèlmoe's zijn. En aangezien niet één goeroe in staat is, al die verschillende ngèlmoe's te leeren, wijl hij ze niet allen bezit, zijn er tal van goeroe's en bezit de één een ngèlmoe voor *dit* en de andere voor *dat* doel. De goeroe ngèlmoe is dus voor den Javaan een onmisbaar persoon, die voortdurend wordt aangezocht om tegen betaling, in den vorm van een geschenk, in de verlangde ngèlmoe te onderwijzen. Gaat nu een Javaan bij zulk een goeroe een ngèlmoe zoeken, dan wordt hij daardoor zijn leerling, zijn moerid, en ontstaat er tusschen hem en den goeroe een band, die ik u niet in een paar woorden kan omschrijven. De verhouding tusschen een goeroe en zijn moerid is een verhouding, die wij Westerlingen niet kennen en waarvoor wij dus ook geen woord hebben. De goeroe noemt zijn moerid's meestal zijn kinderen en kleinkinderen en zij noemen hem vaak hun vader of grootvader. Gij zult zeggen: »dan is het de verhouding van vader tot kind", en inderdaad, daar heeft het ook veel van en toch is het een *andere* verhouding, want een moerid zal zijn goeroe veel hooger eeren en daarom nog meer onvoorwaardelijk gehoorzamen, dan een kind zijn vader. De moerid's drukken hun verhouding tot hun goeroe vaak uit door te zeggen: »Ik dien hem, hij is mijn heer". Gij voelt, dat is weêr een andere voorstelling van de innige verhouding, die er tusschen hen bestaat. Ook spreken ze veel: »ik volg hem" en gij moet om goed te verstaan, wat dit inhoudt, denken aan de beteekenis, die dat woord »volgen" heeft voor een Javaan. Het is zooveel als wij zeggen: »ik geef mij geheel en al aan hem over, ik zal alles doen, wat hij wil, ik stel mij geheel en al ter zijner beschikking". Toch drukken wij met zulk zeggen nog niet volledig uit, wat een Javaan met zijn enkel woord »volgen" uitspreekt, want wij *kunnen* niet gelijk een Javaan onzen eigen wil, ons eigen inzicht, onze eigen persoonlijkheid, zóó geheel op zij zetten als een Aziaat. Daarvoor zouden we moeten ophouden Westerling te zijn en omgezet worden in een Oosterling. Om u ten laatste nog een anderen blik op die verhouding van een moerid tot zijn goeroe te geven: een vrouwelijke moerid stelt zich ter beschikking van den goeroe, zij geeft zich aan hem als zijn vrouw. Een goeroe houdt er dan ook meestal verscheidene vrouwen op na. Mij dunkt, gij zult u nu toch wel eenig denkbeeld kunnen vormen van een goeroe ngèlmoe en zijn verhouding tot zijn moerid's. Dat zij hun goeroe hoogelijk eeren, heb ik u in mijn brief van 27 Augustus ll. al aangetoond, lees dien zoo noodig nog maar eens over, ik kan nu wel terugkeeren tot het begin van mijn brief. De Christenen op Midden-Java hadden in 1883 geen andere voorstelling van de kerk van Christus dan deze: Sadrach is onze goeroe ngèlmoe en wij allen zijn S.' moerids. Sadrach was voor hen de goeroe, die hun de ware ngèlmoe van Jezus Christus, den ratoe hadil, leerde en zij allen volgden hem dus als moerid's, zij dienden hem, zij waren zijn kinderen en kleinkinderen. De kerk als vergadering van Christgeloovigen kenden zij niet, maar wel waren zij zich bewust, dat zij saam den kring van Sadrach's moerid's vormden. Elke »gemeente" was de optelsom van Sadrach's moerid's in een bepaalde plaats of streek en *niets* meer en *niets* anders. En alle gemeenten samen vormden niet anders dan het getal van al de moerid's van Sadrach.

Dit schrijven is daarom zoo belangrijk, omdat het vingerwijzing geeft voor de oplossing van het zoo moeilijk probleem, in hoever het Evangelie in zulke landen zich aan de bestaande begrippen en zienswijzen kan aansluiten, en in hoever het noodzakelijk is van meet af zulke begrippen en zienswijzen te vervormen, opdat ze niet later zich haeretisch als een macht *tegen* het Evangelie stellen.

Ook hier twee richtingen op Zendingsgebied. Eenerzijds een richting, die voor het bestaande geen oog heeft, en er niet aan kan aansluiten, en anderzijds een richting die gevaar loopt in het bestaande op te gaan.

Voor Kinderen.

VERLIEZEN.

V.

Kasper maakte met de vuisten van den baas geen kennis. 't Was ook niet noodig, want onze jonge vriend deed uit liefde tot zijn moeder en uit dankbaarheid aan zijn vriendelijken, hartelijken baas alles zoo goed mogelijk. Zoo waren dan oom en neef de beste vrienden.

's Avonds als de winkel was gesloten en het avondeten op tafel zou komen, nam de smid zijn neefje dikwijls met zich naar de huiskamer, en liet hem dan eens een flinke teug nemen uit de groote kan met wit bier, die door den smid self in verbazend korten tijd kon geleegd worden.

»Ja", zei de smid dan soms, tot zich zelf sprekend, »'t is heel jammer van dien jongen; hij had het best tot dominee of tot dokter kunnen brengen." Maar als Kasper dan een bedroefd gezicht zette en hem 't weenen nader stond dan het lachen, dan tilde de smid met zijn krachtige armen hem lachend omhoog. »Kom", sprak hij, »den moed niet verloren. Dat zei onze hoofdman ook, toen we bij Hochstädt op de Beiersche carreés inreden en de kogels ons als bijen om de ooren gonsden. Smid zijt en blijft ge, dat is zoo. Maar we kunnen ook smeden gebruiken, die Latijn kennen en nog meer. Vat het maar flink aan en 't zal gelukken."

Zoo had dan Kasper het veel beter dan menig ander. Zijn hand werd langzamerhand hard van het trekken aan het touw van de blaasbalk en van het zwaaien met den hamer, wat een werk was dat gelukkig niet boven zijn kracht ging. Want al was zijn vader, denkelijk ten gevolge van 't voortdurend zitten, een zwak man geweest, Kasper was een krachtige knaap, die het tegen makkers van zijn leeftijd best uithield.

Maar al leerde de knaap ook mettertijd een hoefijzer smeden en een paard beslaan, hij vergat daarom niet dat »smid" in het Latijn *faber* en »ijzer" *ferrum* heet. Als 's avonds om zes uur de klok had geslagen en 't avondeten opgezet was, had Kasper als smid voor dien dag afgedaan. Dan kon hij straks naar huis gaan bij moeder, wijl er bij den smid geen plaats was om hem 's nachts te herbergen. Zoodra onze vriend dan gezicht en handen van roet had gereinigd, greep hij naar de boeken, waarvan de magister hem nog altijd bleef voorzien, die nog steeds hoopte dat zijn beschermeling toch ten slotte weer van het aanbeeld los worden zou.

Zoo zaten dan die twee recht huiselijk, vooral in winteravonden, bij het lamplicht in het kamertje. De jongen zat te leeren; zijn moeder boog zich over haar naai- en stikwerk, en wierp zoo nu en dan eens een blik op hem. Zag hij op, dan streek zij hem over de wang, en hij greep haar hand en sprak: »Lieve moeder". Dan werkte zij weder voort en onze jonge vriend kreeg allerlei droomen en plannen in zich voor de toekomst. Maar moeder, die van dit leven weinig meer verwachtte, bad in stilte voor haar zoon.

Zoo verliepen — heel rustig — zeven jaren. Katharina, de dochter van den smid, was in dien tijd getrouwd en de schoonzoon woonde bij de ouders in. Toch bleef de smid heer en meester. Want toen, veel meer dan nu, werd het woord der Schrift geëerd: »Voor het grijze haar zult gij opstaan en den ouderdom zult gij eeren". Tegenwoordig ziet men vaak jonge menschen, die nog groeien moeten, ouderen menschen de les lezen en overal 't hoogste woord hebben. Bij Rehabeam was 't ook zoo, doch we weten wat het gevolg was.

Kasper was nu van leerjongen knecht geworden. Hij kon een paard beslaan, maar had ook verstand van de ziekten, waar zoo'n beest aan kon lijden en van de genezing; zijn baas had hem in die dingen onderwezen. 't Had allen schijn als zou Kasper, zoo al geen geleerd heer, toch een flinke smid worden en een rustig goed leven krijgen. Doch wederom zou blijken dat Gods gedachten en der menschen gedachten niet dezelfde zijn.

Op zekeren dag besloeg de oude smid een schuw en koppig paard. Juist toen hij vlak bij een der achterpooten stond, bukte hij zich om een tang op te rapen. Doch in dit oogenblik sloeg het boosaardige dier uit en trof den man met het voorste van het hoefijzer aan het hoofd. Als door den bliksem getroffen, zonk de zoo krachtige man in elkander, en was in weinige oogenblikken een lijk.

Hoe de huisgenooten, hoe Kasper daaronder te moede waren behoef ik niet te vertellen. Doch op den eenen zwaren slag zou voor den knaap nog een tweede volgen. Drie weken later vond hij, thuis komend, moeder te bed liggen, geheel gekleed. Nu had zij wel in den laatsten tijd veel over zware hoofdpijn geklaagd, maar toch vond Kasper het vreemd moeder zoo gekleed op het bed te zien liggen. Meenend dat zij vermoeid even was gaan rusten, hield hij zich doodstil. Weldra echter werd hij 't wachten moe, en sloop zachtjes naar het bed. Hoe verschrikte de arme jongen." Moeder lag daar met een gezicht even wit als het laken waar haar hoofd op rustte. Hij vatte hare hand; die was ijskoud. Met een schreeuw van ontzetting begreep hij ineens wat er geschied was. Moeder was dood! Een beroerte had haar — zoo zei de dokter — getroffen. Haar onafgemaakt werk lag nog op de tafel. Alleen en naar 't scheen in een oogenblik, was zij ontslapen.

NOG EENS: OVER NAMEN.

(Slot).

Vreemd en lastig was de gewoonte om kinderen uit één gezin denzelfden voornaam te geven, nadere onderscheiding dier kinderen was dus noodig. Drie broeders, die Jan heeten, worden b.v. genoemd Jan, Johannes en Jantje; in andere gevallen heet de oudste broeder groote Klaas en de jongste kleine Klaas, of men spreekt van ouden Jan en jongen Jan. Vandaar geslachtsnamen als Oudejans en Jongeneel. Hiervan komt zeker ook de uitdrukking »van ouden Jan en jongen Jan" d. i. van elkeen.

Ook aan de Zaan ging het, gelijk we vroeger reeds zagen, dat de menschen bijnamen kregen. Zoo b. v. Trijn Jans of Trippeltje, Krelis Jochemsz. of Zoen 't handje en Klaas Ybrantsz of Haal eieren, Bak struif. Aldus worden begrijpelijk namen als Roodhaar, Langebaard, Zeulevoet, Hottentot, terwijl uit bijnamen als zwart Jan en blauwe Dirk de namen Zwart, Blauw, Donker, worden verklaard. Ook hier werden beroepsnamen tot erfelijke geslachtsnamen; een bijzonder Zaansche naam is Haremaker, d. i. de fabrikant van zoogenaamde »haren" voor de olieslagerij.

Vele personen heeten naar plaatsen, en in zulk een land van molens ook naar deze, b.v. Claas Kray in den molen de Kray, Maartje Dirks uit den Engel, Jan uit den Reus, Lou van 't Pink. Vandaar geslachtsnamen als Van 't Kaar, Waterhond, Engel enz. Er heeten ook vele molens naar hem die den molen liet bouwen.

Dat ons voorgeslacht niet heel nauwkeurig was op 't spellen van namen, ook zelfs niet elk op *zijn* naam, zagen we meer, en was ook hier zoo. Er werd vreemd gescharreld. Dezelfde personen heeten Maerten Maertsz. Potasch en ook Maerten Pot. Naast elkaar zijn in gebruik Ploegh en Ploeger, Corff en Corver, Timmer en Timmerman. Dat komt zelfs nu nog voor in 't spreken. Ook vindt men vaak twee geheel verschillende familienamen. Zoo noemt iemand zich nu eens Jan Ariansz. Volger, dan weer Jan Ariansz. Mats; zoo vindt men naast elkaar Engel en Kuyk, De Vries en Stuurman enz. De reden is in den regel het vernoemen naar personen, wier geslachtsnaam dan op het petekind overging. Een sterk sprekend voorbeeld is dat van den Doopsgezinden vermaner Willem Jansz. Schoen (overleden te Wormerveer in 1745), wiens drie zonen heetten Melis Willemsz. Lakeman, Dirk Willemsz. Breeuwer en Jan Willemsz. Blauw. Nog al verschil! In andere gevallen was men er op gesteld, dat ook de eigenlijke familienaam bekend bleef; men handelde dan zoo. De jongste zoon van Cornelis Jacobsz. Honig, dien men vernoemen wilde naar zijn oom Gerrit Caescoper, werd dus Gerrit Caescoper genoemd, doch men voegde daaraan toe Honigzoon, om aan te duiden, dat hij uit het geslacht der Honigen was gesproten.

Ge ziet vrienden, alle namen hebben een reden, maar die is niet altijd dadelijk te raden. Vandaar dan ook dat ik nog eens moet zeggen, niet alle namen die men mij zendt te zullen verklaren. Er blijft altijd veel bij te gissen.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Giesendam c. a. B, C. Steketee, te Bolnes (gem. Ridderkerk). — Bleiswijk, F. W. Sluiter te Maassluis. — Oosterland (Zeel.), J. Meulink, te Dussen (N.-Brab.) — Winsum (cl. Fran.), Gaastmeer en Baard (Fr.), E. Prinsen, te Oostwold. — Hoogeveen B, J. E. Vonkenberg, te Voorthuizen. — Haamstede (cl. Zierikzee), R. Koolstra, cand. te Kampen.

AANGENOMEN: Kalamazoo (cl. Michigan) N. Amerika, F. Fortuin, te Hilversum B.

BEDANKT: Strijen c. a., G. de Braal, te Oosterbeek. — Staphorst, E. Vonk, te Ambt-Vollenhove A. — Siddeburen (Gron.), S. Datema, te Murmerwoude (Fr.) — Montfoort en Linschoten (Utr.), A. de Vlieg, te Renkum.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Grijpskerke (Walch.), 's Heerenhoek (Z.-Bev.), Borssele, Schore c.a., H. J. F. Keers, cand. te Hazerswoude. — Garsthuizen en Nieuw-Beierland, H. H. IJnzonides, cand. te Stedum. — Wezep, D. van Lonkhuizen, cand. te Heteren. — Schettens, F. T. Salverda, te Lollum. — Sas van Gent (Zeeuwsch Vlaand.) (toezegging 2e maal), J. D. Domela Nieuwenhuis, te Ostende (België). — Terborg (Geld.), J. C. Benit, te Zierikzee. — Krimpen a/d Lek, A. ten Have, te Polsbroek. — Odijk, G. B. Haspers, cand. — Oostwolde c. a. (Fr.), A. H. Scholte, cand. te Oostburg. — Hindeloopen, A. Daran, cand. te Rotterdam. — Jutfaas, W. de Lange, te Rhenen. — Schermerhorn, C. G. Bach, te Den Helder. — Cortgene (N.-Bev.), A. Timmerman, te Terneuzen. — Oosternieland c. a., W. Hulsbergen, te Slochteren c. a. — Heumen (toez.), W. de Vries, te Assendelft. — Rijsoord en Strevelshoek, E. J. W. Posthumus Meijjes Jz., te Heinenoord. — Nieuwvliet (Zeeuwsch Vlaand.), H. van Essen, cand. te Zierikzee. — Nes en Wierum, D. van Lonkhuizen, cand.

AANGENOMEN: Brakel, P. C. IJsseling, cand. — Capelle a/d IJsel (toez.), J. Doornbos, te Barneveld. — Nijehaske c. a. (Fr.) H. G. Rozeboom, te Elkerzee (Zeel.) — Budel, F. H. Edling, te Limmen. — Ruinen, J. W. Visscher, cand. te Uithuizermeeden.

BEDANKT: Ten Post, J. W. Visscher, cand. — Marrum, F. Tammens, te Midwolde. — Tzum (cl. Fran.), Wagenaar, te Leeuwarden. — Huizen, (cl. Amsterdam), J. W. H. Kalkman, te Woerden. — Meteren (Betuwe) en Geiselaar, D. den Breems, cand. te Utrecht. — Ouddorp (Flakkee), A. J. Loois Jz., te Delftshaven. — Apeldoorn c. a., E. J. W. Posthumus Meijjes Jz., te Heinenoord c. a. — Kootwijkerbroek, A. van Veldhuizen, cand. — Asch, J. Brinkhorst, cand. te Ellecom. — Grevenbicht, J. J. Eigeman, te de Meern.

Advertentiën.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer P. van Loon te Gaastmeer f 38; van den heer W. D. te P. f 10; door het Locaal Comité te Rotterdam f 1020.90; door den heer H. A. P. Meijer te Hazerswoude f 34; door den heer G. Schimmel te Amersfoort f 29.25; door den heer P. Vermeer te Baambrugge f 75; door den heer J. Hartkamp te Maassluis f 75 (verbeterde opgave); per post ontvangen f 103.10; door den heer A. de Visser te Oostkapelle f 21.50; door den heer A. G. Rierink te Reeuwijk f 32.50.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit):

Van de Geref. kerk te Rotterdam B f 191.75; van idem te Dordrecht C f 72; van idem te 's Gravenzande f 14.66; van idem te Geesteren c. a. f 12.39; van idem te 's Gravenhage A (halve coll.) f 41.29; van idem te Westerschelling f 1.75; van idem te Midsland f 1.58; van idem te Uirum f 11.15½; van idem te Sliedrecht f 9.06½.

Aan Schenkingen:

Door den heer G. Schimmel te Amersfoort f 2; door het Locaal Comité, te Rotterdam, f 2.50, f 7, gevonden in de collecten f 26, f 0.35, f 1, f 0.50, samen f 37.35; door Ds. N. A. de Gaay Fortman van M. W. B. te V. f 6.25.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

ORGEL.

TE KOOP een weinig gebruikt **Amerik. Orgel,** met 10 Registers, voor zeer lagen prijs. Dagelijks te zien bij W. KOOIJ, Burgemeester de Roosstraat No. 31, bij de Noordsingel, te Rotterdam.

Theologische School
der Gereformeerde Kerken in Nederland.

In de maanden Sept. en Oct. ontvingen we de volgende **Collecten:** Van de Gemeenten: Zuilichem f 1.70, Aalst f 3.27, Geldermalsen f 4.20½, Gameren f 6, Herwijnen f 8.33½, Well f 4.25, Rossum f 1.26½, Avereest f 1.60, Hoogeveen A f 26.12, 's Gravenhage A f 108.46, Zaamslag A f 11.55, Delfzijl f 22.43½, Appingedam f 11.76, Bierum f 13.24, Spijk A f 21.40, Spijk B f 4.60½, 't Zandt f 16.65, Loppersum f 10.52, Garrelsweer f 12.25½, Stedum f 7.50, Ten Post f 11.50, Schildwolde f 8.40, Siddeburen f 8.60, Wagenborgen f 3.25, Nieuw-Wolda f 6.57½, Woldendorp f 1.52, Westeremden f -.88, Stad Vollenhoven f 3, Genemuiden f 7.31, Rouveen f 28.82, Ambt Vollenhoven B f 7.52, Sliedrecht f 20.19, Akkerwoude f 1.40, Anjum f 16.55½, Blija f 8.18, Dokkum A f 15.21, Dokkum B f 19.05, Driesum f 12.03, Ee f 9.02½, Engwierum f 5.43, Ferwerd f 12.87½, Hollum f 2, Holwerd f 3.66, Hantum f 3.10, Lioessens f 6.71½, Metslawier en Nijawier f 5.17½, Nes en Wierum f 8.85, Oost Nijkerk f 3.15, Paesens f 8.59, Raard c. a. f 5.41, Reitsum f 8.04, Rinsumageest f 11.05, Schiermonnikoog f 1.02, Wanswerd f 21, Bergum f 2.50, Garijp f 6.75, Britsum f 5.27, Leeuwarden B f 16.68½, Beetgum f 4.50, St. Jacobi Parochie f 2, St. Anna B f 6, Leeuwarden A f 14.12½, Hijum f 3.02½, Wartena f 1.20, Hallum f 16.66, St. Anna A f 6.70, Marrum f 8, Boxum f 8.07½, Oenkerk f 8, Aug. Zurhuizum f 2.13½, Buitenpost f 7.55, Burum f 7.72½, Kestrum f 0.77½, Kollum A f 4.37½, Gerkesklooster f 8.65½, Kollum B f 36.69, Kooten 0.63½, Oostermeer f 1.35½, Twijzel f 1.30, Veenwoudsterwal f 2.28½, Westergeest f 4.13, Gouda A f 13.63½, Delft A f 25.04, Naaldwijk f 14.90, Loosduinen f 17.17½, den Bommel f 0.75½, Brielle f 2.50, Nieuw Helvoet f 1.96½, Oostvoorne f 0.53, Oud-Beijerland f 2.10, Rockanje f 1.85, Rozenburg f 1.75½, Stad aan 't Haringvliet f 1.10, Vlaardingen B f 13.27½, Zuid-Beijerland f 4.18, Zuidland f 1.09, Vlaardingen A f 51.05½, Zwolle f 73.95, Donkerbroek f 4.21, Mildam f 4.30, Oldeboorn f 4.10, Echten f 1.55, Duurswoude f 2.13½, Wolvega f 7.90, Joure f 11.91, Lemmer f 12.10, Oosterzee f 2.77½, Moerdijk f 2.75, Zevenbergen f 7.75, Dinteloord f 7.79, Fijnaart f 10.31, Raamsdonk f 5.34½, Breda f 5, Klundert f 13.48½, Willemstad f 7.71½, Zutphen f 13.69, Groningen A f 68.25, Groningen B f 27.29, Thesinge f 11.24, Zuidbroek f 8.81½, Bedum A f 31.52, Bedum B f 5.71, Haren f 10.12½, Sappemeer f 11.57, Zuidwolde f 9.37, Ten Boer f 13.65½, Sauwert A f 5.15½, Sauwert B f 5.15, Kielwindeweer f 5.88½, Aduard f 5.98½, Alkmaar f 18.25, Anna Paulowna Polder f 3.51½, Broek op Langendijk f 17.67½, Dirkshorn f 6.81½, Hugowaard f 3.78½, Helder f 33.67, Kolhorn f 1.35, Krabbendam f 5.29½, Schagerbrug f 0.90, Noord Scharwoude f 4.52, Schermerhorn f 0.37, Nieuw Vennep f 23.44½, Velzen f 5, Wormerveer f 10.31, Zaandam B f 11.63, Sloterweg f 1.60, Westzaan f 2.05½, Beverwijk f 2.77½, Zaandam A f 34.13½, Haarlem C f 16.08½, Zwartsluis f 28.22, Oostburg f 8.32, Axel A f 16.97½, Scheveningen B f 18.67, Dieren B f 4.93, Krabbendijke f 7.05, Langeslag f 5.00½, 's Hertogenbosch f 20.63½, Vijfhuizen f 6.38½, Haarlem A f 16.46½, Enumatil f 10.50, Leek f 6.27, Zevenhuizen f 3.05, Marum f 6.25, Koornhorn f 4.02½, Grootegast f 8.40, Oldekerk f 3.80½, Lutjegast f 4.31, Stroobos f 10.65, Niezijl f 11.08, Munnekezijl f 7.04, Oldehove f 3.83½, Hoenza Driel f 1.26, Zalt-Bommel f 7.70, Kampen f 52.72, Bunschoten B f 22.75.

Halve Collecten: Drogeham A f 2.80½, Drogeham B f 3, Surhuisterveen f 4.50, Ureterp f 1.60, Oudega f 2.02½, Opeinde-Nijega f 1.87, Boornbergum f 1.38, Rottevalle f 1.97, Drachten f 5.05, Berg-Ambacht f 1.35, Oudewater f 6.14, Reeuwijk en Sluipwijk f 1.74, Waddingsveen f 7.70½, Krimpen f 1.60, Haastrecht f 1.85½, Zevenhuizen f 1.40, Huizen f 3.25, Naarden f 7.87, Nederhorst den Berg f 2.33, Watergraafsmeer f 2.84, Sloterdijk f 1.12½, Bussum f 4.41, Muiden f 1.18½, Muiderberg f 0.56½, Delfshaven f 10.33, Delft B f 28.18, Arnemuiden f 1.55, Domburg f 2.65½, Grijpskerke f 6.66½, Gapinge f 1.25, Koudekerke f 9.76½, St. Laurens f 2.30, Meliskerke f 3.12, Middelburg A f 8.55, Middelburg B f 6.21, Middelburg C f 13.82, Oostkapelle f 3.03, O. en W. Souburg f 7.70½, Serooskerke f 7.10½, Vlissingen A f 8.37, Vlissingen B f 7.44, Veere f 3.40½, Vrouwepolder f 2.96½, Randwijk en Heteren f 3.26, Boskoop A f 11.07½, Boskoop B f 2.89, Hazerswoude f 7.21, Hillegom f 6.24½, Katwijk aan Zee f 5, Rijnsburg f 10.60, Sassenheim f 6, Voorschoten f 7.06.

Giften: Door den heer H. J. Volkers van de Jonged. Vereen. »Bidt en Werkt" f 2.50, door H. Nijenhuis te Aalden gevonden in de kerkcoll. f 5, door den heer J. Wieland diaken te Axel giften in eens f 26.50, door ds. R. Mulder te Haarlem gevonden in de kerkcoll. te Velzen f 2.50, door M. de Jong Jz. te Goes gevonden in de kerkcoll. f 3.50, nagekomen gift van Westmaas f 1.50, van den kerkeraad der Ger. kerk Rotterdam B door G. H. Kievit jaarl. bijdragen f 25.

Voor de Uitbreiding: Aug. Sept. Oct. Workum f 10, Oud-Loosdrecht f 5, Emmen f 15.30, Schoonebeek f 18.70, Zweeloo f 11, Kampen f 5, Zalk f 10, Mastenbroek f 5, Zwolle f 24, Ter Neuzen f 25, Schoondijke f 4.50, Roden f 9, Gasselternijveen f 5.50, Utrecht f 10, Zeist B f 3, Putten f 4, Harderwijk f 4, Rotterdam f 5, Rockanje f 2.50, Oude Wetering f 2, Bodegraven f 3, Alfen aan de Rijn f 24.50.

J. NEDERHOED,
Penningmeester.

Middelstum, 22 November 1897.

St. Jacobi-Parochie.

Sedert Mei 1896 zijn op de door den kerkeraad van St. Jacobi-Parochie verzonden circulaire uit de navolgende kerken de onderstaande giften *met dankzegging* ontvangen, uit:

Pernis f 10; Boxum f 6.50; Bija f 3; Augustinusga f 3; Groningen B f 10; Suawoude f 5; Heerenveen f 5; Schoonoord f 2; O. Nijkerk f 3.35; Nijkerk (Vel.) f 5; Schoonebeek f 2; Aalten f 3; Wommels f 5.74; Berlikum f 3; Ee (Friesl.) f 2; Gameren f 3; Winsum (Fr.) f 5.55; Schraard f 2; Oosterbierum f 5; Kollum f 3.60; Ezinge f 5; Oudega f 1; St. Anna-Parochie A f 9.07½; Winterswijk f 5; Oldekerk f 2.50; Avereest f 1; IJlst f 4.58; Vlaardingen f 2.50; Gouda B f 3.95; Exmorra f 2.20; 's Gravenhage A f 20; Koudum f 4.07; Franeker f 4.68; Spijk (Gron.) f 5; O. en N. Wetering f 5; Diever f 2.50; Schiedam B. f 12.45; St. Anna Parochie B f 5; Leiden f 5; Garijp f 5.10; Marrum f 2; Rockanje f 1; Rotterdam B f 10; Vreeland f 2; Hallum f 25.03; Uithuizen f 10; Stiens f 3.39; 's Gravezande f 3; Lopik f 2; Kralingen f 5; Scharnegoutum f 12.90; 's Gravenhage B f 15; Utrecht f 3; Bolsward A f 3; Velp B f 5.50; Berkel en Rodenrijs f 5; Sassenheim f 2; Britsum f 5.93; Amsterdam B in het zakje f 2.50; van Ds. G. H. v. Kasteel f 2.50; Br. K. Maijwald van eenige vrienden f 10.50.

De kerkeraden, die nog geen blijk gaven bovenbedoelde circulaire ontvangen te hebben en de Brs. en Zusters, die eerlang door een **onbezoldigd** collectant uit St. Jacob zullen worden bezocht, verzoek ik vriendelijk, maar dringend St. Jacobs hulpbehoevende kerk te willen gedenken, te gedenken in gebed en gaven. Gelegen in het **brandpunt** van modernisme en socialisme is de kleine, maar kloeke kerk van St. Jacob in waarheid eene »lelie onder de doornen"; maar ze kan met de hulpe Gods en uwe medewerking een »zuurdesem" worden en blijven, ten zegen voor heel de omgeving, wie het modernisme haar God ontnam.

De kerk te St. Jacob heeft eene toekomst. Maar zoo ééne, dan heeft wel **deze** kerk behoefte aan Bediening des Woords. Tien jaren lang heeft zij den Heer des oogstes gebeden en met onverflauwden ijver gearbeid om daartoe te mogen geraken; welnu, dat gebed is verhoord, die arbeid gezegend geworden. Immers op de jongste-vergadering der classis-Leeuwarden, verkreeg ze toestemming om overtegaan tot de beroeping van een Dienaar des Woords.

Reeds werd haar in de kom van het dorp een geschikt pand aangeboden voor pastorie en kerk, daar haar huidig kerk**gebouwtje** veel te klein en de daaraan belendende woning voor pastorie totaal ongeschikt is, óók bij de bescheidenste eischen! **Mag zij het haar aangeboden pand koopen?**

De beantwoording van die vraag zal naast God afhangen van U, van Uwe hulp en medewerking, broeders en zusters!

Zusterkerken, die reeds jaren lang in Bediening des W. u verblijdt; brs. en zusters, die misschien in eene moderne omgeving groot geworden, den zegen der Geref. prediking erkent of ervoert; zwakke kerken, die eertijds in denzelfden toestand verkeerdet als St. Jacob thans, om Christus' wil bidden we: helpt ons en verblijdt ons met eene gave! God, Die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden.

Namens de Geref. kerk te St. Jacob,

J. J. BERENDS,
Consulent,

die zich, evenals br. S. de Vries te St. Jacob, tot het in ontvangst nemen van gelden, **volgaarne** bereid verklaart.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.
DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN, diverse LOTEN** en vreemde **COUPONS.** Wisselen Gouden, Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIËN** en **BELEENINGEN.** Nemen gelden à **DEPOSITO** 1/2 pCt. onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Uitgave van J. NOORDUYN & ZOON, te Gorinchem:
Geschiedenis der Christelijke Kerk,
DOOR
F. VAN KOOY.
Prijs ingenaaid f 4.—, gebonden f 4.50.

Door vele bevoegden, als Ds. FELIX, Dr. A. KUYPER, wijlen Ds. LOS, een uitmuntend **volksboek** genoemd.

Koloniale-Werving.
HANDGELD f 200.-- (twee honderd gulden),

bij het aangaan van eene vrijwillige verbintenis voor **ZES** jaren, en voor ingelijfden bij de Nationale Militie, **met onbepaald verlof of in werkelijken dienst,** bij het aangaan van een verbintenis om **TWEE JAREN** gedetacheerd te worden naar *Oost-Indië.*

Aanbrenggeld: TWINTIG GULDEN.

Men melde zich aan:
Vrijwilligers en Militieplichtigen met onbepaald verlof, bij den Commandant van het Koloniaal Werfdepôt te *Harderwijk* of bij een der plaatselijke of Garnizoens-Commandanten;
Militieplichtigen, onder de wapenen, tot hun onmiddellijken chef.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, Amsterdam.